

Про деякі особливості перекладу комп'ютерних термінів у технотрилері Дена Брауна «Цифрова фортеця»

За допомогою методів лексико-семантичного, стилістичного, статистичного аналізу в статті досліджено проблему вживання та перекладу науково-технічної термінології в художньому тексті. Вибір для дослідження роману «Цифрова фортеця» відомого американського письменника Дена Брауна пояснюємо наявністю в тексті великої кількості термінологічних одиниць, що входять до терміносистеми комп'ютерної галузі, яка активно розвивається і потребує нових найменувань для позначення нових технологічних понять. Проаналізовано відсоткове співвідношення комп'ютерних термінів, які належать до різних розрядів, виокремлених на синхронному зрізі сучасної української мови, а саме: питомих українських найменувань, давніх і нових іншомовних запозичень, а також номінативів змішаного типу. Установлено, що кількість питомих українських комп'ютерних термінів у перекладеному Володимиром Горбатьком романі Дена Брауна співвідноситься з кількістю іноземних запозичень як 2:10. Потрібно також зазначити, що один із найпродуктивніших способів творення нових комп'ютерних термінів в українській мові, як і в англійській, – вторинна номінація.

Ключові слова: термін, лексика, лексико-семантичний аналіз, комп'ютерна терміносистема, вторинна номінація.

Постановка наукової проблеми та її значення. Лексика як найдинамічніша частина мови найперше реагує на всі зміни соціальних та мовних обставин, у яких живе людина. Характерною рисою розвитку лексики сучасних світових мов є прогресувальне збагачення їх «загального» словника комп'ютерною та Інтернет-дотичною термінологією. Терміносистема комп'ютерної галузі переважно англійськомовна, тому виникає потреба передавати її мовою користувачів комп'ютерного зв'язку. Під час перекладу комп'ютерних термінів потрібно чітко знати нову термінологію. У цьому контексті постає надзвичайно важлива проблема правильної передачі українською мовою найменувань понять галузі комп'ютерних технологій у художній літературі, зокрема в жанрі технотрилера, яка є активним засобом поширення інформації про останні досягнення науки та техніки.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблеми функціонування термінів у художніх творах сьогодні досліджує чимало науковців, серед яких – Г. Абакумова, В. Карпова, Д. Мазурик, А. Медведів, О. Пономарів, Б. Шуневич та ін. Усі вони визнають, що сучасна художня література – один із важливих засобів популяризації науки й техніки [1; 2; 3; 4; 5], при цьому особливо успішними є твори жанру технотрилера [2]. Сьогодні технотрилер сприяє поширенню знань, пов'язаних із комп'ютерними технологіями. Проте спроб дослідити лінгвістичні та стилістичні особливості перекладу на українську мову комп'ютерних термінів, які функціонують у неоднорідних видах текстів у різних функційних стилях мовлення, ми виявили небагато.

Мета та завдання статті. Стаття присвячена проблемам передачі комп'ютерних термінів українською мовою в одному з творів художньої літератури, а саме в романі Дена Брауна «Цифрова фортеця». Матеріалом для дослідження були сам роман в оригіналі, переклад роману українською мовою, що його виконав Володимир Горбатько, теоретичні матеріали з досліджуваної теми, а також відповідні словники. **Мета** статті – проаналізувати лексичні особливості перекладених термінів, їх стилістичні функції в художньому американському й українському текстах; схарактеризувати лексико-семантичні прикмети перекладеної термінологічної лексики.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Відомим автором сучасного техно-трилеру є американський письменник Ден Браун, твори якого з надшвидким сюжетом та карколомною кількістю головоломок (зокрема із застосуванням нових технологій) привертають увагу мільйонів читачів. Незважаючи на «незграбний» (за висловлюванням деяких літературних критиків) стиль письма, його романи розкуповують мільйонними накладками в усьому світі. Твори письменника перекладено 51 мовою.

У чому ж полягає секрет популярності творів Дена Брауна? Торкнемося побіжно цього питання. Перший роман Дена Брауна «Цифрова фортеця» побачив світ 1998 року. Якщо пригадати, що з 1996-го всесвітня комп'ютерна мережа Інтернет набула свого сучасного вигляду, то доходимо висновку, що

«Цифрова фортеця» - один із перших творів, який підняв проблему комп'ютерної безпеки в умовах швидкого розвитку комп'ютерних технологій і цифрового зв'язку в сучасному світі, чим привернув неабияку увагу читачів. З перших же сторінок роману потрапляємо в серце Агентства національної безпеки США (АНБ) – у шифрувальний відділ і вже одазу у художньому тексті твору бачимо терміни комп'ютерної сфери: *шифрування, протоколи, алгоритми для ручного застосування*. Сторінка за сторінкою автор майстерно зацікавляє читача особливостями роботи шифрувального відділу, завданнями, які стоять перед ним, і стає зрозуміло, що його діяльність нерозривно пов'язана із всесвітньою інформаційною мережею – з Інтернетом, із функціонуванням якого пов'язані спеціальні терміни: *виходити в Інтернет, перехоплювати передачі, транслювати сигнал, читати браузером, завантажувати файли і повідомлення, ставити щити*. І що цікаво, зрештою, навіть перед найдосвідченішими користувачами Інтернету постає зовсім інша, ніж усі звикли бачити, картинка не мирного Інтернету, а гігантської мережі, яка оповила весь світ своїм павутинням і яка приховує в собі страшну небезпеку. *«Наркобарони, терористи та фінансові шахраї, знаючи що їхні розмови по стільникових телефонах підслуховуються, стали масово застосовувати нову чарівну галузь зашифрованих електронних повідомлень для блискавично швидкого зв'язку, і ця мережа охопила увесь світ»* [6, с. 33].

Читачеві стає зрозуміло, що без глибоких знань не здолати таємниць, які ставить Інтернет перед шифрувальниками. Ден Браун учергове приймає цей виклик як письменник і бере на себе завдання ознайомити читача зі специфікою професії шифрувальника, для чого він як автор залучає цілий арсенал Інтернет-орієнтованої термінології і при цьому не втрачає уваги читача через незрозумілі для нього подробиці. Із цим завданням письменник упорався блискуче. Усі гострі технологічні деталі автор майстерно оповиває м'якою літературною мовою за допомогою всіх можливих художніх засобів. Так, у 4-му розділі, де йдеться про історію розвитку криптографії, зокрема розповідається про технологію шифрування повідомлень із відкритим ключем. У Вікіпедії зазначено: *«Сьогоднішні методи шифрування даних виконуються за допомогою техніки так званого шифрування з відкритим ключем. Повідомлення, зашифроване за допомогою чийогось відкритого ключа, можуть бути розшифровані тільки системою, яка знає приватний ключ. Для того, щоб вона працювала, обидві сторони, що беруть участь в безпечній пересилці інформації, повинні знати відкриті ключі один одного. Відправник зашифровує повідомлення використовуючи відкритий ключ одержувача для перетворення свого повідомлення в абракадабру. Тільки відкритий ключ одержувача може розшифрувати те, що зашифроване секретним ключем відправника»* [7]. А тепер наведемо уривок з перекладеної «Цифрової фортеці», з якого читач отримує подібну за змістом інформацію, але інакшу за формою: *«Вони (приватні програмісти) швидко винайшли...спосіб...кодування відкритим ключем.*

Ця ідея була дуже простою й настільки ж геніальною й полягала в тому, що легка в користуванні програма, введена в персональний комп'ютер, переінакиувала особисті електронні повідомлення таким чином, що вони ставали абсолютно нечитабельними. Користувач міг написати листа, прогнати його крізь програму-шифратор – і тоді на протилежному кінці отриманий текст виглядав як абракадабра. Тому той, хто перехоплював таке послання, бачив на своєму моніторі суцільну нісенітницю.

Єдиний спосіб прочитати таке повідомлення – ввести «пароль» відправника, тобто таємний набір символів, який функціонує приблизно як пін-код у банкоматі. Такий пароль зазвичай був складним та довгим, бо містив інформацію, необхідну для того, щоб задати в шифрувальному алгоритмі саме такі математичні операції, які дозволяють відтворити початковий текст» [6, с. 29–30].

Автор наголошує, що складностей тут жодних немає, уживаючи прикметники *легкий, простий*, які надають термінам певну експресивність. Водночас, розмірковуючи про експресивність термінів, Г. Абакумова виділяє прикметники як особливий засіб надання термінам експресивно-емоційних відтінків: *«Цікаво, що засобом створення емоційно-експресивного забарвлення терміна можуть виступати й прикметники в ролі означення. Як правило, ці слова не є термінами, а є епітетами, що характеризують термін...»* [9, с. 86]. При передачі значення терміна з англійської мови на українську важливе значення має взаємодія терміна з контекстом, завдяки чому встановлюється значення слова [5, 8]. *Пароль відправника порівнюється з пін-кодом у банкоматі (хто ж не знає, як працювати з банкоматами?), але цим автор не обмежується і дає додаткове пояснення: «пароль – це таємний набір символів»* [6, с. 30].

Докладність опису складних технологічних процесів характерна для Дена Брауна, і це можна пояснити тим, що деякий час він серйозно захоплювався точними науками: фізикою та математикою, викладачем яких, до речі, був його батько, і саме він прищепив сину любов до згаданих наук. Цей факт, мабуть, і є причиною «математичної» скерованості його творів.

Розгортаючи таємниці роботи шифрувального відділу (які перед читачем стають дедалі важчими, оскільки автор залучає до опису щораз складніші комп'ютерні поняття), на сторінках «Цифрової фортеці» можна простежити за всім процесом становлення гігантської мережі: «...*Інтернет не був – як багато хто вважав – плодом фантазії якогось геніального одинака-затвірника. Його створило міністерство оборони на три десятиріччя раніше: то була гігантська мережа комп'ютерів, призначених забезпечувати надійність державних каналів комунікації на випадок ядерної війни*» [6, с. 29]. Але автор зазначає, що справжня революція в галузі телезв'язку відбулася у 1980-х рр., коли «*широкий загал дістав доступ до Інтернету*» [6, с. 29] і коли завдяки створенню функціонально досконалого користувацького інтерфейсу всевітня мережа стала популярним засобом для обміну інформацією, тобто стала електронною поштою. «*Електронні листи мали таку ж надійність як і традиційна пошта і таку ж швидкість як телефон. Повідомлення передавались оптоволоконними кабелями, а не радіохвилями, вони були повністю захищені від перехоплення. Принаймні, так вважалось спочатку...*» [6, с. 29].

Ден Браун вводить терміни у художній текст здебільшого без зайвих пояснень. Проте значення вузькоспеціальних термінів автор додатково розтлумачує. Рясне використання лексики хайтек не ускладнює сприймання тексту. Терміни вживають не лише для того, щоб назвати поняття, а й для того, щоб з'ясувати сутність явища. Наприклад, дешифрування повідомлень автор порівнює з вивченням іноземної мови: «*Спочатку текст видається абракадаброю, але згодом ти вивчаєш правила, що визначають його структуру, і починаєш розуміти його значення*» [6, с. 25].

Від часу поширення послуг Інтернету на широкі верстви населення роман Дена Брауна «Цифрова фортеця» став одним із перших літературних творів, у якому популярною мовою викладено основи роботи всевітньої комп'ютерної мережі. Перед автором стояло завдання дотримуватися точності в описі нових складних технологій. У тому ж 4-му розділі, де, зокрема, йдеться про історію розвитку криптографії та її поступу в сучасних засобах зв'язку, автор зупиняється на описі процесів, які застосовують у нових криптографічних алгоритмах та системах, і зазначає, що криптографія перетворилася із простого шифрування на загальнопоширений інструмент для передавання даних в комп'ютерних мережах та для захисту інформації загалом. У тексті часто трапляються терміни цифрових технологій. Наведемо приклади:

Of course, when the computer users of the world found out the U.S. government had open access to their E-mail communications, a cry of outrage went up. Even pen pals, using E-mail for nothing more than recreational correspondence, found the lack of privacy unsettling. Across the globe, entrepreneurial programmers began working on a way to keep E-mail more secure. They quickly found one and public-key encryption was born.

Public-key encryption was a concept as simple as it was brilliant. It consisted of easy-to-use, home-computer software that scrambled personal E-mail messages in such a way that they were totally unreadable. A user could write a letter and run it through the encryption software, and the text would come out the other side looking like random nonsense-totally illegible-a code. Anyone intercepting the transmission found only an unreadable garble on the screen.

The only way to unscramble the message was to enter the sender's "pass-key"-a secret series of characters that functioned much like a PIN number at an automatic teller. The pass-keys were generally quite long and complex; they carried all the information necessary to instruct the encryption algorithm exactly what mathematical operations to follow to create the original message.

A user could now send E-mail in confidence. Even if the transmission was intercepted, only those who were given the key could ever decipher it [9, с. 21].

Зупинимося докладніше на перекладі термінів із наведеного уривку українською мовою. Для аналізу було використано англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки, Інтернету та програмування Е. Пройдакова й Л. Теплицького [10]. Нижче виписано терміни й наведено їхній переклад В. Горбатьком та словником – відповідно:

pen pals – дописувачі (перекладач), друзі за перепискою (словник);

public-key encryption – кодування відкритим ключем (перекладач), кодування з відкритим ключем (словник);

e-mail – і-мейл (перекладач), електронна пошта (словник);

home-computer software – програма, уведена в персональний комп'ютер (перекладач), програма домашнього користування (словник);

scrambled – переінакшений (перекладач), зашифрований (словник);

garble – нісенітниця (перекладач), фальсифікація (словник);

unscramble the message – прочитати повідомлення (перекладач), розшифрувати (словник);

ID – посвідчення (перекладач), ідентифікатор (словник);

entrepreneurial programmers – підприємливі приватні програмісти (перекладач), підприємницькі/підприємливі програмісти (словник);

stream cipher – поточний шифр (перекладач), потоковий шифр (слід зазначити, що історично у вітчизняній криптографії прийнято використовувати термін «поточний шифр», хоча термін «потоковий шифр» адекватніший (словник);

transmission – послання (перекладач), пересилання, обмін даними (словник);

easy-to-use – легка в користуванні (перекладач, словник);

to enter – вводити (перекладач, словник).

У порівняльному аспекті наведені вище терміни перекладено не тільки своїми відповідниками, а й за допомогою слів-синонімів і навіть іншими частинами мови. До речі, перекладач В. Горбатко у своєму інтерв'ю на сайті «Текст-контекст» зазначив, що думає переважно не про те, що написано, а як його краще інтерпретувати українською мовою [11].

Для виявлення основних закономірностей і тенденцій розвитку сучасної української мови в галузі комп'ютерних технологій проаналізували уривок із перекладеної «Цифрової фортеці», який складається із 5000 лексичних одиниць [6, с. 1–30], і порахували у відсотках кількість комп'ютерних термінів, які належать до різних розрядів, виокремлених на синхронному зрізі сучасної української мови. Серед термінів проаналізованого уривка були виділені питомі українські термінологічні одиниці, отримані способом номінації, чужоземні запозичення (нові та вже відомі), номінативні слова змішаного типу. Із загальної кількості питомих українських назв 27 % були галузеві номінації (*клавіатура, самописець, користувач*), а 73 % – міжгалузеві, зокрема а) математичні: *похибка, вибірка, обчислення, теорія чисел, теорія хаосу, ймовірність, послідовність, множення*; б) фізичні: *оптоволоконний, рідкокристалічний, фреоновий, силіконовий*; в) радіотехнічні: *гучномовець, частотні характеристики, генератор*; г) лінгвістичні: *повідомлення, текст, абетка* тощо.

До другої значної групи термінів уходило 52 % іншомовних запозичень (зокрема з латинської мови), серед яких давніх було 22 % і нових 30 %. Як відомо, латинська мова належить до найдавніших індоєвропейських, так званих літературно-історичних мов, тому й не дивно, що значну кількість комп'ютерної термінології запозичено власне із цієї мови. У перекладі «Цифрової фортеці» натрапляємо на такі терміни латинського походження: *інформація, дані, вірус, електрифікований, нульовий, текст, код, фільтр* тощо. Своєю чергою через те, що латина постійно відчувала на собі вплив давньогрецької мови, у тексті роману трапляються і запозичення із цієї мови: *електрон, символ, архів*, а також багато слів, утворених за допомогою префіксів та суфіксів грецького походження: *авто- (автовідповідач), гіпер- (гіпертекст), макро- (макрогенератор), полі- (поліморфне кодування)*. У тексті подекуди подибуємо й запозичення з інших європейських мов: німецької (*шифт, друк*), французької (*пароль, телефон, екран, алгоритм*), італійської (*аббревіатура, банк*), англійської (*біт*), російської (*точка однозначності*).

Використані перекладачем нові чужоземні запозичення розрізняють за способом їх утворення [12], а саме: семантичні неологізми (10 %), безпосередньо запозичені з англійської мови – *сервер, сканер, мікрофон, протокол, комп'ютер, принтер*; і терміни, що утворені з уже запозичених елементів (39 %). А третя група – це номінації змішаного типу (32 %). Вони найчастіші в таких комбінаціях: 1) інтернаціональна основа плюс запозичена основа: *пін-код, шифротекст*, 2) інтернаціональна основа плюс український елемент: *автовідповідач*, 3) запозичена основа плюс український афікс: *шифрувальник, дешифрувальник, шифрувальний, розшифрувати, роздруківка (нім.), електрифікований, архівувати (гр.), комп'ютеризований, комп'ютерний, сканування, сканований (англ.), телефонний, блокувати (фр.), закодований (лат.)*.

51 % термінів із проаналізованого уривка становлять так звані слова вторинної номінації, тобто терміни, утворені внаслідок метонімічного перенесення, за допомогою якого виникають додаткові лексико-семантичні варіанти слів, що їх уживають у певній галузі науки чи техніки. Найяскравіші приклади з тексту: *генератор* – програма, яка створює щось у процесі своєї роботи; *дані* – комп'ютерна інформація, яку можна пересилати і зберігати; *підримка* – бути сумісним; *символ* – абетково-цифровий рядок, який подає значення; *гучномовець* – динамік персонального комп'ютера; *потік* – безперервне проходження сигналів, які передаються комунікаційним каналом; *протокол* – набір процедур, який регламентує взаємодію між двома пристроями; *захист* – засіб для обмеження доступу до комп'ютерної системи або

комп'ютерної мережі; *завантажувати* комп'ютер – пересилати файл із віддаленого комп'ютера на комп'ютер користувача; *вірус* – тип програм, здатний до прихованого від користувача саморозмноження для ураження інших програм, комп'ютерів або мереж; *ключ* – код, який використовує процедура шифрування повідомлень, *рядок* – тип даних, призначений зберігати та обробляти послідовність символів; *банк* – будь-який значний за обсягом набір даних. Трапляються також транслітеровані та нетранслітеровані терміни-варваризми: *i-мейл, LAN-тестер, ASCII-код, транскод*.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Жанр технотрилера дає змогу активно популяризувати найостанніші досягнення науково-технічного прогресу. Для точного вираження понять та назв предметів його текст потребує великої кількості термінів. Завдяки письменницькій майстерності Дена Брауна вживання термінологічної лексики, навіть вузькоспеціалізованої, не ускладнює сприймання тексту і зрозуміле читачам, які не мають спеціальної технічної освіти.

Терміни, використані в процесі перекладу «Цифрової фортеці», поділяються на три різновиди: питомі українські назви, давні та нові іншомовні запозичення, а також номінації змішаного типу. Усі терміни за своєю будовою поділяють на семантичні неологізми та похідні лексичні одиниці, утворені за допомогою морфологічного способу. Окремо виділено клас термінів, отриманих унаслідок вторинної номінації.

Установлено, що кількість питомих українських номінацій комп'ютерної термінології в перекладеному романі Дена Брауна співвідноситься до числа іноземних запозичень як 2:10. Проте 75 % перекладеної термінології становлять номінації змішаного типу, серед яких найпродуктивніші такі, що утворені за допомогою запозичених основ та українських афіксів. Важливим продуктивним засобом утворення неологізмів комп'ютерної термінології в українській мові (так само, як і в англійській) є вторинна номінація.

Процес утворення комп'ютерних термінів відбувається неоднаково для різних частин мови. Однак це вже тема для подальших досліджень.

Джерела та література

1. Карпова В. Л. Термін і художнє слово / В. Л. Карпова // Науково-технічний прогрес і мова. – К. : [б. в.], 1978. – С. 137–149.
2. Катиш Т. В. Особливості функціонування термінологічної лексики в мові української фантастики : автореф. дис. .... канд. філол. наук : 10.02.01 / Т. В. Катиш ; Дніпропетр. нац. ун-т. – Дніпропетровськ, 2005. – 19 с.
3. Мазурик Д. Інноваційні процеси в лексиці сучасної української літературної мови (90-ті роки ХХ ст.) : автореф. дис. .... канд. філол. наук : 10.02.01 / Д. Мазурик ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2002. – 21 с.
4. Медведів А. Жуль Верн. Науково-технічна термінологія його романів та її переклад / А. Медведів, В. Дмитрук // Дослідження і викладання іноземних мов у глобалізованому економічному просторі : матеріали І міжнар. конф. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2014. – С. 69–75.
5. Пономарів О. Стилїстика сучасної української літературної мови / О. Пономарів. – Тернопіль : Навч. кн.–Богдан, 2000. – 248 с.
6. Браун Д. Цифрова фортеця / Ден Браун ; [пер. з англ. В. Горбатько]. – К. : Клуб сімейного дозвілля, 2014. – 413 с.
7. Криптографія [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BF%D1%82%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F>
8. Brown D. Digital Fortress / D. Brown. – New York : St. Martin's Paperbacks, 1998. – 430 p.
9. Абакумова Г. О. До питання про експресивність терміна / Г. О. Абакумова. – К. : Вища шк., 1981. – С. 85–87.
10. Англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки, Інтернету і програмування / уклад. Е. Проїдаков, Л. Теплицький. – Вид. 2-ге. – К. : Вид. дім «СофтПрес», 2006. – 824 с.
11. Горбатько: «90 % англійських матюків мають українські відповідники» : інтерв'ю В. Горбатька [Електронний ресурс] // Текст-контекст. – Режим доступу : <http://text-context.org.ua/articles/223.html>
12. Dmytruk V. Typological features of word-formation in computing, the Internet, and programming in the first decade of the XXI century / V. Dmytruk // Вісн. Львів. нац. ун-ту. Сер. : Іноземні мови. – 2010. – Вип. 17. – С. 16–21.

Дмитрук Вероніка. О некоторых особенностях перевода компьютерных терминов в технотриллере Дена Брауна «Цифровая крепость». С помощью методов лексико-семантического и статистического анализа

в статтю досліджується проблема використання і перекладу науково-технічної термінології в художественному тексті. Вибір для дослідження роману «Цифрова фортеця» відомого американського письменника Дена Брауна пояснюється наявністю в тексті великої кількості термінологічних одиниць, що входять до терміносистеми комп'ютерної галузі, яка активно розвивається і потребує нових найменувань для позначення нових технологічних понять. Проаналізовано відсоткове співвідношення комп'ютерних термінів, що належать до різних розрядів, які виділяються на синхронному зрізі сучасного українського мови, а саме: українських найменувань, старих і нових іноземних запозичень, а також номінативів змішаного типу. Встановлено, що кількість українських назв комп'ютерних термінів в перекладі Володимиром Горбатко роману Дена Брауна співпадає з кількістю іноземних запозичень як 2:10. Також слід відзначити, що одним з найбільш продуктивних способів створення нових комп'ютерних термінів в українській мові, як і в англійській, є вторинна номінація.

Ключові слова: термін, лексика, лексико-семантичний аналіз, комп'ютерна терміносистема, вторинна номінація.

Dmytruk Veronika. On Some Peculiarities of Computing Term Translation in the Technothriller “Digital Fortress” by Dan Brown. With the help of lexical-semantic and statistical analysis, in the article the problem of the use and translation of scientific and technical terminology in belles-lettres is investigated. The choice to study the technothriller “Digital Fortress” written by the famous American writer Dan Brown is explained by the presence in the text of a large number of terminological units belonging to the computer industry terminology, which is actively developing and needs new names for new technological inventions. The ratio (in percentage) of computer terms belonging to main categories, which are distinguished synchronously in modern Ukrainian language, is analyzed in this paper, namely specific Ukrainian names, old and new foreign borrowings, and words of mixed types. It is established that the amount of specific Ukrainian computer terms in the translation of the novel made by Volodymyr Horbatko, relates to the number of foreign borrowings as 2:10. It also should be noted that one of the most productive ways of creation of new computer terms in Ukrainian language as in English is the secondary nomination.

Key words: term, lexis, lexical and semantic analysis, computer terminological system, secondary nomination.

Стаття надійшла до редколегії
04.04.2015 р.

УДК 811.111'25(045)

Олена Ковтун
Галина Єнчева

Структурно-семантичні особливості аналітичних номінацій авіаційної термінології в аспекті перекладу

Стаття присвячена дослідженню авіаційної термінології в перекладознавчому аспекті. Простежено шляхи формування аналітичних номінацій в авіаційній термінології, виокремлено моделі термінологічних словосполучень, які ввійшли до її складу. Проаналізовано лексико-семантичні, структурні особливості двокомпонентних аналітичних номінацій авіаційної термінології, показано на особливості їх перекладу. За формального та семантичного аналізу складних термінів основним критерієм правильного перекладу є безпомилкове визначення основного й підрядного компонента терміна та осмислення їхнього значення. Вибір способу, а зазвичай комбінації способів, перекладу залежить від декількох чинників: від вміння перекладача ідентифікувати термін-словосполучення, особливостей структури англійських двокомпонентних авіаційних термінів-словосполучень, вміння аналізувати структурно-семантичні характеристики цієї групи, визначати смислові зв'язки, від володіння перекладачем прийомами, традиційно наявними в теорії та практиці перекладу.

Ключові слова: авіаційна термінологія, двокомпонентний термін, структурна модель, процес перекладу, методи та способи перекладу, перекладацькі трансформації.

Постановка наукової проблеми та її значення. Авіаційна термінологія – молода терміносистема, яка перебуває в стані формування, тому вивчення загальних тенденцій перекладу термінів в англійській і українській мовах та окремих її особливостей цікаве, на нашу думку, і з теоретичного, і з практичного